

MONITOR

zpravodajský čtrnáctidenník

ROČNÍK V., ČÍSLO 20

20. listopad 2008

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Z kázání svatého opata Bernarda

Známe trojí příchod Páně. Ten třetí příchod je uprostřed. Ony dva jsou totiž zjevné, tenhle však nikoli. Při prvním bylo ho vidět na zemi a stýkal se s lidmi, když – jak sám dosvědčuje – ho viděli a nenáviděli. Při onom posledním pak každý člověk uvidí Boží spásu a budou hledět na toho, kterého probodli. Prostřední je skrytý; při něm jej vidí ve svém nitru jenom vyvolení a jejich duše docházejí spásy. Při prvním tedy přichází v těle

a bezmocnosti, při tomto prostředním v duchu a moci, při posledním ve slávě a velebnosti.

Ten prostřední příchod je, dalo by se říci, cestou, kterou se má přijít od prvního k poslednímu: při prvním byl Kristus naším vykopením, při posledním se zjeví jako náš život, při tomto je naším odpočinkem a útěchou.

Aby se však nezdálo vymyšleným to, co říkáme o tomto prostředním příchodu,

du, poslechněte, co on sám říká: *Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat a přijdeme k němu. A jinde jsem četl: Kdo se bojí Boha, bude činit dobře. Zjišťuji však, že o milujícím je řečeno něco víc: že bude zachovávat Boží slovo. Kde je tedy třeba je uchovávat? Bezpochyby v srdci, jak praví prorok: V srdci tvé předpisy uchovávám, jen abych nezhršil proti tobě.*

Tímto způsobem zachovávej slovo Boží, neboť blahoslavení ti, kteří ho zachovávají. Nechť tedy přejde do tvých chůbí a do tvých mravů. Nasýt se dobrem a tvá duše se bude těšit z tučné hojnosti.

Očekáváním roste touha

Kdysi mně ženich tvrdil, že nemůže věřit v Boha. Když uváděl příklady, čemu všemu nemůže věřit, uklidnil jsem ho, že tomu ani já nevěřím, protože jde o zkreslené představy. Ale ptal jsem se, zda uznává lásku a věří na ni. Tvrdil, že věří. *Co pro tebe láska znamená, je to produkt tvého srdce, nebo je to něco většího, co tě naplňuje, ale přesahuje?* Zapáleně prohlásil, že láska nemá mezí, že je nekoněčná. Dobře rozlišoval krásné dny prozářené láskou a dny ponuré, bez života a štěstí, když láska chybí. Nakonec jsme došli až k lásce nesobecké, nezištné a čisté, k bytí pro druhého i za cenu obětí. Nebyl od Boha daleko, dokonce ho občas nosil v srdci.

V životě často zakoušíme nedostatek lásky, či nepřítomnost Boha, který je láska. Dokonce i statistiky nás stále přesvědčují, že u nás se s Bohem většinou nepočítá. Statisticy pak ale zapomínají hledat souvislost nepřítomnosti Boha v životě s nedostatkem lásky v rodinách, které strádají a rozpadají se, či mankem chuti k životu i v dalších generacích.

Proto přicházejí Vánoce se svým poselstvím: *Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.* Vánoce jsou oslavou Lásky, která se daruje, a když je přijatá, mění srdce, dává smysl, přináší hodnoty, posiluje, dělá šťastným, buduje společenství. K Vánocům nestačí

Foto: <http://dailyoffice.files.wordpress.com>

uklidnit své svědomí dobrým skutkem či štedrým darem. Jsme pozváni přijmout vánoční dar: Boha-Lásku, který se chce znovu narodit v srdci každého člověka a tak začít revoluci lásky stavějící lepší svět, království pravdy, spravedlnosti, lásky a pokoje.

Stará zkušenost učí prožívat Advent jako přípravu na Vánoce, čas postu a očistování, rozjímání, očekávání a touhy. Advent má napětí očekávání, které nechá vyrůst touze rozšiřující srdce. Dokonce tíha reality a podtlak prázdnoty mohou skvěle disponovat pro přijetí

Spasitele. Ještě nemáme Vánoce, i když trhy a obchody nás o tom už dlouho přesvědčují. Máme čas trpělivých příprav.

Advent zve k ztišení a korekci pohledu na to nejzákladnější: životní směr, stupnici hodnot, úhel pohledu. Jako hlas biblických proroků doléhá volání Boha-Lásky do našich srdcí hlasem svědomí: povzbuzuje, těší, přináší naději i novou inspiraci, ale zároveň vznáší kategorické požadavky na odstranění neslučitelného. Připomíná, že k dosažení cíle je nutné k němu vykročit.

Mons. Jan Graubner

ZPRÁVY

Papežská akademie pro přírodní vědy opět o evoluci

Na plenárním zasedání Papežské akademie pro přírodní vědy se jednalo o evoluci. Kardinál Schönborn zde řekl, že mezi evolucí a křesťanským chápáním stvoření není nutný rozpor. Jde spíše o „konflikt mezi dvěma různými pojetími člověka a jeho racionality, mezi křesťanskou vizí a racionalismem, který chce zredukovat člověka na jeho biologickou dimenzi“.

I když, řekl kardinál, evoluční teorie „obohacuje naše poznání života, neodpovídá na velkou filosofickou otázku: odkud se všechno vzalo a jak to směřovalo ke vzniku člověka?“ Klíčem je podle něho idea, že člověk není plodem chaosu, ale byl myšlen, chtěn a milován Stvořitelem.

Kancléř akademie, biskup Marcelo Sánchez Sorondo, vysvětlil, že evoluční

teorie je možná blíže biblické zprávě než jiné teorie. „Uvážíme-li, že nám Bible vypráví o Bohu, který stvořil svět v sedmi dnech, je tu představa postupného tvoření,“ řekl biskup. „V tomto smyslu je evoluce biblické zprávě blíže, než například teorie starých Řeků, kteří si představovali věčný, cyklický svět.“ Potíž není se samotnou evoluční teorií, ale s „filosofiemi založenými na evolucionismu, které jsou materialistické. To ale není věda, to je filosofie.“

„Vědecké teorie jsou využívány k filosofickým interpretacím: ateističtí interpreti tvrdí, že všechno je chaos. Ale to je filosofický názor, který řada velkých přírodovědců nedsílí. Ti jsou téměř všichni věřící.“

Zenit

Obroda katolické víry v Kosovu

Přestože katolíků je v Kosovu oficiálně jen 4 %, ve skutečnosti více než polovina tamního obyvatelstva cítí vazbu na katolicismus jako na náboženství předků. Tvrdí to Muhamet Mala, profesor historie náboženství na univerzitě v Prištině. Albánci byli přinuceni k přijetí islámu v 15. století, když jejich země byla připojena do Otomanského Impéria. Mnoho rodin ale nadále pěstovalo doma svou víru. Její předávání bylo především věcí žen.

Kosovští Albánci byli krypto-katolíky. Navenek vystupovali jako vzorní muslimové, v rodině jako křesťané. Po staletích pronásledování v některých domech zůstaly z dávné víry jen vánoční a velikonoční lidové tradice, jako písně. Někteří Albánci se pokoušeli vrátit k víře otců už v 19. století, když turec-

ká represe ochabovala. Jiní to zkoušejí až teď. „Proces návratu do Církve začal před deseti lety,“ říká P. Shan Zefi, kancléř apoštolské administratury v Prištině. „Nikoho nepřemlouváme ke konverzi, přesto se hlásí tisíce lidí, kteří se znovu chtějí stát katolíky.“

Obroda katolické víry pobuřuje muslimy, kterých je v Kosovu podle oficiálních údajů 90 %. Jejich duchovní představitel, muftí Naim Ternava, razantně vystupuje proti stavbě katolické katedrály v centru Prištiny a novým kostelům na kosovském venkově. Kosovští Albánci se vracejí do lůna Církve často s celými rodinami. Nesou v sobě vědomí pochybení předků, znamení apostaze, od něhož se chtějí osvobodit.

Radio Vatikán

Vietnam: Mariina legie se modlí za spravedlnost a mír

Mariina legie působí ve Vietnamu od roku 1948 a svým apoštolátem – návštěvami nemocných a chudých – i modlitbami se zde stala průkopníkem laických sdružení. Působí zde ve 26 diecích.

Pracuje s mladými lidmi i s lidmi na okraji, jako jsou děti na ulici, sirotci, děti s AIDS a chudí.

Po vítězství komunistů nad Francouzi v roce 1954 a začátkem jejich kontroly severních regionů čelili katolíci mnoha

těžkostem, přesto pokračovali v modlitbách.

Mladý člen z okresu Binh An řekl agentuře *Asia News*, že vyučuje chudé děti ve farnosti. Je jich asi 50 a opustily školu předčasně.

Mariina legie patří k životu vietnamských katolíků a navzdory tlakům pokračuje v modlitbách za spravedlnost a mír v zemi.

Asia News

Boje v Kongu

V Kongu už týden trvají boje mezi vládními a povstaleckými jednotkami. Tisíce obyvatel Konga se octlo na útěku ke hranicím Rwandy a Ugandy. Mnozí opouštějí uprchlické tábory, protože je plundrují jak povstalci, tak vládní jednotky. Přítomnost jednotek OSN je neúčinná – vojáků je málo a nesmějí střílet.

Papežská rada *Iustitia et pax* žádá o důraznější intervenci. Evropská unie zvažuje vojenskou misi, USA žádá jednání.

Misionáři zůstávají na místě. Při výbuchu nastražené nálože ve východokonzském Rushuru přišla o nohy Sestra Maria Presentacion Lopez Vivar z Institutu svatého Josefa Geronského.

Fides

ETA zaútočila na univerzitu *Opus Dei*

Dne 30. října vybuchla nastražená bomba v areálu univerzity *Opus Dei* v Navaře. 27 lidí bylo lehce zraněno, o život nepřišel nikdo, ačkoli v budově bylo přítomno přes 400 lidí. Z atentátu je podezřelá ETA.

Byl to už šestý útok na navarrskou univerzitu. Prezident univerzity útok odsoudil, ale prohlásil, že právě v takové chvíli je třeba si připomenout, jak důležité je odpustit; teroristy žádá, aby ustali s násilím a nezpůsobovali lidem utrpení.

CNN, *Opus Dei*

Zemřel nejstarší čínský biskup Sun Zhibin

Ve věku 97 let zemřel 22. října nejstarší čínský biskup Josef Sun Zhibin. Působil v provincii Šan-tung. Narodil se v roce 1911, tedy v době, kdy se z čínského císařství stala republika. V roce 1939 byl vysvěcen na kněze. V roce 1953 byl odsouzen ke čtyřem letům odnětí svobody kvůli katolické víře. Během Kulturní revoluce byl poslán na nucené práce. Po roce 1980 došlo k mírnému zvýšení tolerance vůči náboženství a Josef Sun Zhibin se mohl věnovat pastorační činnosti. V roce 1988 byl jmenován biskupem v Yiduxianu. Zemřel po krátké nemoci v nemocnici, kde jej v posledních okamžicích pozemského života doprovázeli jeho spolupracovníci.

RV

ZPRÁVY

Výzva hinduistům k nenásilí

Kardinál Jean-Louis Tauran, předseda Papežské rady pro mezináboženský dialog, zaslal hinduistům poselství ke svátku světla, *Diwali*. Navrhuje v něm, abychom společně uvažovali, jak žít harmonicky v dnešní společnosti a svědčit o pravdě, světle a naději, jež oslavuje *Diwali*.

„V horském kázání Ježíš vyzval své učedníky, aby milovali své nepřátele a modlili se za ty, kdo je nenávidí... I v hinduistické tradici je jednou z nejdůležitějších zásad nauka o nenásilí. Mahátmá Gandhí je respektován lidmi různých generací po celém světě za svou službu lidskosti. Ve svém boji za svobodu si uvědomil, že ‚oko za oko,

a brzy bude celý svět slepý‘.“

„Nenásilí není jen taktický manévr, ale přístup, kde je člověk, papežovými slovy ‚natolik přesvědčen o Boží lásce a moci‘, že se nebojí čelit zlu pouze zbraněmi lásky a pravdy. Milovat své nepřátele, to je revoluce lásky, která nespočítá jen na lidské zdroje, ale je darem Božím,“ píše kardinál Tauran. „Dělejme, co můžeme, pro obhajobu posvátnosti lidského života, pro dobro chudých a nízkých mezi námi, prosazujeme důstojnost lidské osoby bez ohledu na rasu nebo kastu, vyznání nebo třídu. Nenásilí je jediná cesta, jak vybudovat globální společnost, jež je soucitnější a spravedlivější.“

Zenit

List Benedikta XVI.

k 700. výročí smrti bl. Jana Dunse Scota

Blahoslavený Jan Duns Scotus dokázal spojovat zbožnost s duchem badatele – píše papež v listu k 700. výročí jeho smrti. Poselství přednesl 7. listopadu v Kolíně nad Rýnem na jubilejních oslavách místní arcibiskup, kard. Joachim Meisner. Následující den, 8. listopadu, který je přesným datem smrti slavného filosofa, sloužil kolínský arcibiskup mši svatou u jeho hrobu v tamním františkánském kostele.

Jak píše Benedikt XVI., tento velký středověký filosof a teolog se zasloužil

o rozvoj učení Církve stejně jako o lidské poznání. Teologickou vědu chápal především jako praktickou teologii a do jejího středu stavěl pravdu o Boží lásce. Nechával se vést učitelským úřadem Církve a duchem zdravého kriticismu, který mu dovolal hlouběji pronikat k pravdě – dodává Svatý otec. Kult Jana Dunse Scota jako blahoslaveného potvrdil Jan Pavel II. v roce 1993. Ve františkánském prostředí má ale kontinuitu už od středověku.

RV

Astrofyzik a psycholog novými členy Papežské akademie věd

Svatý otec jmenoval dva nové řádné členy Papežské akademie věd. Ode dneška patří do tohoto poradního orgánu indický astrofyzik, prof. Govind Swarup, a francouzský profesor experimentální kognitivní psychologie, Stanislas Dehaene.

Prof. Govind Swarup (nar. 1929) je jedním z průkopníků v oblasti radioastronomie, která se zabývá studiem nebeských těles prostřednictvím rádiového záření emitovaného fyzikálními procesy ve vesmíru. Podle jeho návrhu a vedení byl v jihoindickém Ooty postaven cylindrický radioteleskop, dlouhý 530 m a široký 30 m. V letech 1987 a 1997 se věnoval konstrukci největšího radioteleskopu na světě *Giant Metrewave Radio Telescope*, jehož antény jsou rozmístěny v rozsahu 25 km. Prof. Govind Swarup je členem

Královské společnosti v Londýně, *Third World Academy of Science*, Mezinárodní akademie astronautiky a laureátem řady mezinárodních cen a uznání.

Prof. Stanislas Dehaene (nar. 1965) provádí výzkumy mechanismů probíhajících v mozku za použití metod kognitivní experimentální psychologie, neuropsychologie a tzv. neuroimaging v kombinaci s matematickými modely. Zkoumá jak lidský mozek zpracovává matematická data, jak zachází s jazykem a jak získává poznání. Jeho výzkum přispěl k porozumění organizace poznávacích schopností člověka a jejich patologií. Prof. Dehaene je členem pařížské Akademie věd a v roce 2002 se obdržel „Medaili Pia XI.“, kterou uděluje Papežská akademie věd.

RV

Turzovka uznána biskupem

Aby bolo vhodne postarané o duchovné dobro Božieho ľudu, ktorý prihádza na horu Živčáková do farnosti Korňa, využívajúc moje riadne právomoci dané kánonom 381, § 1 kanonického práva a v duchu 52 článku Lumen Gentium, dogmatickej konštitúcie II. vatikánskeho koncilu, od 19. októbra vyhlasujem horu Živčáková za mariánske pútnické miesto a miesto modlitby.

Mons. Tomáš Galis, žilinský biskup, 18. septembra 2008

Diecéze Žilina

Dvě reholnice uneseny

Dvě italské řeholnice ve věku 61 a 67 let byly uneseny v noci z 9. na 10. listopadu v lokalitě Elwak v Keni nedaleko somálských hranic. Caterina Girauda a Maria Teresa Oliviero patří do kontemplativního misijního hnutí o. de Foucaulda. Po mnoho let žijí v Keni, kde pečují především o somálské uprchlíky. O podrobnostech únosu mluví P. Giulio Albanese: „Únos je dílem asi padesáti ozbrojených mužů, kteří řeholnice unesli na Somálské území v obrněných transportérech. Jde o útok ve velkém stylu, důkladně připravený. Útočníci nejprve zneškodnili malou posádku místní policie za použití těžkých zbraní. Podle většiny pozorovatelů jde o jednoznačně demonstrativní akci, provedenou bojovníky Al Sabab, kteří jsou považováni za somálskou frakci Al Kajdy. I když není vyloučeno, že by mohlo jít o provokaci, která má ukázat toto hnutí v co nejhorším světle, nicméně varianta, že by šlo o únos s cílem vydírat výkupné, se zdá být velmi nepravděpodobná.“

Útočníci ukradli také tři automobily místních humanitárních organizací. Únosy bohužel nejsou v této oblasti řídkým jevem. 5. listopadu byli zajati čtyři pracovníci francouzské organizace Dřlo boje s hladem.

RV

Vážení čtenáři,
děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplať

redakce

KOMENTÁŘE

Dva z Moskvy

Kázání o smrti zavražděných jezuitů

Foto: <http://www.daylife.com>

Dne 25. října byl zavražděn v Moskvě P. Viktor Betancourt SJ. Dne 27. října byl zavražděn v Moskvě P. Otto Messmer SJ. Dne 29. října sloužil v Novosibirsku rekviem za oba spolubratry biskup diecéze Proměnění Páně a ordinář katolíků byzantského obřadu Ruska Mons. Josef Werth SJ. Svou homilii postavil na úryvku Janova evangelia Jan 11, 17–44. Do nezvykle usebraného shromáždění v katedrále zapadala jeho slova:

Vzpomínáme nevinně zavražděných jezuitů P. Otta a P. Viktora. Oba pravděpodobně často četli toto evangelium při bohoslužbách za zemřelé a tím potěšovali sestry a bratry, děti nebo rodiče zesnulých. Kéž i nás toto evangelium potěší: sestru Linu, rodnou sestru P. Otta, i nás, bratry a sestry v Kristu.

Ježíš říká Martě, Lazarově sestře: „Tvůj bratr vstane“ a Marta nato dosvědčí svou víru v Ježíše Krista, víru ve vzkříšení z mrtvých: „Vím, že vstane při vzkříšení v poslední den.“

Je důležité uvědomit si, že se to odehrálo ještě za pozemského Kristova života. Ještě nezemřel, a ještě nevstal z mrtvých. Ježíš často kladl na srdce učedníkům: Syn člověka musí trpět, bude zabit a třetího dne vstane z mrtvých. Avšak učedníci nerozuměli, o čem mluví. Na tomto pozadí září Martino

vyznání obzvláštním způsobem: „Vím že vstane.“ Po tomto vyznání víry pronesl Ježíš tato důležitá slova: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, neumře navěky.“ Zde Ježíš nemluví o víře Marty: věříš-li ... – ne. Zde mluví o víře zesnulého Lazara: věříš-li ve mne, i když umřeš, budeš žít. Mluví o naší víře: a každý, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky!

Před mnoha lety přišel v Krasnojarsku o život P. Jan Fratzkevitc – a my zůstali stejní. Potom byl zavražděn jeden kněz v Astracháni, a my zůstali stejní. Před dvěma lety výrostci zabili starého kněze moskevské diecéze – a my zůstali stejní. A dnes – po smrti P. Otta a P. Viktora – zůstaneme i nadále stejní?

Moji drazí!

Kež smrt kněží, P. Otta a P. Viktora, znovu oživí naši víru, víru ve věčný život bez prostorových a časových hranic. „Každý, kdo žije a věří ve Mne, bude žít navěky!“

Chápeme, co to znamená? To znamená, že bohatství nebo chudoba, sláva nebo hanba, zdraví nebo nemoc, ži-

vot nebo smrt – to všechno nerozhoduje a nedělá žádný rozdíl, když víme, že žádný, kdo žije a věří v Ježíše Krista, neumře navěky! Proto jsou všechna utrpení tohoto života ničím ve srovnání s věčnou slávou s Kristem!

Po válce došlo v Německu k úděsné tragédii. Během jednoho výletu jezuitských noviců došlo k dopravnímu neštěstí, při němž přišli všichni o život. Tato tragédie otřásla celou církví v Německu. Ale příští rok vstoupilo k jezuitům tolik kandidátů, že se sotva pro ně našlo místo.

Smrt dvou jezuitů otřásla řádem v Rusku a v celém světě. V poslední době hovořili jezuité na svých setkáních stále častěji o tom, že musejí ve své službě mnohem více rozdmýchat ignaciánský oheň, že se musí mocněji zapálit apoštolská horlivost. Ale jak je těžké udržovat tento oheň v plné síle! Právě dnes jsem vícekrát slyšel: Jezuité v Rusku jsou ode dneška docela jiní jezuité.

Moji drazí – ale co my?

Před mnoha lety přišel v Krasnojarsku o život P. Jan Fratzkevitc – a my zůstali stejní. Potom byl zavražděn jeden kněz v Astracháni, a my zůstali stejní. Před dvěma lety výrostci zabili starého kněze moskevské diecéze – a my zůstali stejní. A dnes – po smrti P. Otta a P. Viktora – zůstaneme i nadále stejní?

Jak mnoho obětí je ještě zapotřebí, aby se církev v Rusku, na Sibiři, probírala ze spánku? Říkáváme, že dnes stavíme na základu mučedníků 20. století. Avšak tito mučedníci žili a umírali již před mnoha lety. Kdo z nás je ještě znal? A tato smrt obou kněží, které jsme sami znali, které jsme vidali a někteří z nás s nimi v minulých dnech telefonovali – změnil nás konečně tato jejich smrt?

Kéž se za nás tito nedávno zavraždění kněží přimlouvají u Boha. A my se modlíme za jejich duše.

Pane, dej jim věčné odpočinutí a světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočívají v pokoji. Amen.

Ve středu 5. listopadu, kdy se slaví svátek všech svatých a blahoslavených Tovarýšstva Ježíšova, se pak konal v Moskvě pohřeb obou nedávých mučedníků-misionářů.

Pro RC Monitor přeložil a zpracoval
P. Josef Koláček SJ

KOMENTÁŘE

Znepokojivý kontext

O okolnostech smrti zavražděných jezuitů

„Jerusaléme, Jerusaléme, zabíjíš proky a kamenuješ ty, kteří jsou k tobě posláni.“ Tato Ježíšova slova z dnešního evangelia mi zazněla v duchu při zprávě, že byli v Moskvě zavražděni dva jezuité. Byl to dvačtyřicetiletý profesor teologie P. Victor Betancourt, ekvádorský misionář v Rusku, a sedmačtyřicetiletý P. Otto Messmer, superior ruského regionu Tovaryšstva Ježíšova. První byl utlučen kladivem 25. října, druhý po svém návratu z Německa 27. října nejprve omráčen porcelánovým táčem a pak také ubit k smrti kladivem. K této dvojí vraždě došlo v bytě jezuitské komunity na ulici Petrovka nedaleko Kremlu. Právě došlou zprávu nám sdělil hlavní celebrant rekviem při pohřbu našeho 98letého bratra Angela Masiera. Byla to odpověď všem skeptikům a politicky korektním současníkům, kteří odsouvají Vavřincův příklad hrdinské víry do minulosti s nadřazenou poznámkou: „Ale to bylo kdysi, v prvních stoletích po Kristu. Dnes už je jiná doba. Něco takového by bylo čirým bláznovstvím.“

Jak je vidět a jak to hluboce zakoušíme při mučednické smrti svých spoluobčanů, toto čiré bláznovství pro Krista je více než kdy jindy živé. Způsoby mučení se sice od dob sv. Vavřince změnilly, ale prolitá krev dnešních mučedníků je stále semenem nových křesťanů a jejich svědectví pro Krista neumlčí ani vytěšňování z vědomí lidí, o něž se svorně snaží hromadné sdělovací prostředky. Pro malovněrné zůstává zneklidňující záhadou, proč Pán odvolává ze své vinice, ze současného světa, misionáře čtyřicátníky a ponechává na ní již věkem pokročilé. Písmo svaté zaznamenává Abrahámovu jistotu v dramatické situaci před obětováním Izáka: „*Deus providebit* – Pán se postará.“

Vzpomínka na P. Betancourta SJ

Vzpomínka na P. Victora je až mimořádně živá. Jako by měl zaklepat na dveře a vstoupit. Bydlel v našem domě v červnu, když přijel na pohřeb P. Miguela Arranze; ten je totiž v nesmírné vážnosti jak u pravoslavných, tak u řeckokatolíků, protože napsal základní dílo o liturgii svatého Jana Zlatoústého, podle něhož se učí na teologických fakultách v Rusku, Rumunsku i Bulharsku. Pak jsem se s ním setkával po několik

dni na chodbách, v kapli nebo na terase, když se podílel na rozšířeném konsultu Ruského regionu Tovaryšstva Ježíšova. A předtím jsme s ním mohli oslavovat v roce 2004 jeho promoci na doktora teologie, když obhájil svou tezi na papežské univerzitě Gregorianě. Objevoval se v Římě každého půl roku, protože podle putinovských předpisů současného Ruska musel každého půl roku žádat v cizině o vízum ke vstupu do Ruska a dostal povolení vždy jen na šest měsíců.

Nad jeho mučednickou smrtí mi vystoupila historická souvislost. Přes přítav Quayaquil připnul koncem 17. století do Ekvádoru prostějovský rodák P. Jindřich Richter, jezuitský misionář, který několik let působil v pralesích té země, kde žily různé indiánské kmeny. Hlásal tam radostnou zvěst a sloužil Indiánům až do listopadu 1696, kdy byl zabit na Maraňonu nedaleko hlavního města Quita. V tomtéž městě Quayaquilu se narodil 7. července 1966 P. Victor Betancourt, který pak v roce 2001 odchází jako misionář do Ruska, a byl zabit v jeho hlavním městě, v Moskvě 25. října 2008. Moravský misionář zaséval Kristovo evangelium v Ekvádoru a svou krví zalil tu setbu Božího slova. Ekvádorský misionář po více než třech stech letech hlásal Kristovo evangelium v Moskvě a svou krví dosvědčil, že Kristus přemohl zlo, smrt i svět. Pro situaci v současném Rusku je příznačné, že o těchto dvou vraždách náš dopisovatel Fjodor Strenawski z Petěrburgu vůbec nic nevěděl. I v ruské černé kronice ani „píp“. To pak se okamžitě vynoří dohady, kdo asi za tím stojí, a že to nebude jen soukromá záležitost, ale něco organizovaného z vyšších míst.

Pro situaci v současném Rusku je příznačné, že o těchto dvou vraždách náš dopisovatel z Petěrburgu vůbec nic nevěděl. I v ruské černé kronice ani „píp“.

Vzpomínka na P. Messmera SJ

S P. Ottou Messmerem jsem se setkal jen jednou, kdy jeho bratr Nikolaus dne 2. 6. 2006 přijímal v bazilice sv. Petra v Římě biskupské svěcení, aby pak stál v čele apoštolské administratury v Biš-

keku a spravoval toto misijní území Kyrgyzstánu. Na vlastní oči jsem tak mohl vidět všechny tři téměř legendární bratry Messmerovy, i nejmladšího Hieronyma, kteří jsou členy Tovaryšstva Ježíšova. Od našeho asistenta P. Žaka jsem se pak dovídal o osudech Messmerovy rodiny: byla německého původu a byla Stalinem vystěhována do Kazachstánu; za neuvěřitelně krutých podmínek tam dokázala žít a uchovat si neotřesitelnou víru v Krista. Sám Otto byl plodem podzemní činnosti katolické církve na Litvě. Tam také ve Vilniusu vstoupil do tajného noviciátu, dále studoval teologii a pak, 29. května 1988, byl vysvěcen na kněze v Rize.

Leccos mi o této postavě doplnila slova našeho provinciála P. Hylmara k události v Moskvě. Několika věťami mi dokázal dokreslit, co jsem jen tušil:

„Sám jsem se s Ottou před týdnem (23. 10.) loučil v Madridu po setkání evropských provinciálů SJ. Byl to tichý a nemluvný muž velké hloubky. Ve volných chvílích ho bylo často vidět s P. Aldonasem Gudaitisem z Litvy, s nímž mohl hovořit rusky a který dobře rozuměl i zvláštní situaci v zemích bývalého Sovětského svazu (*vždyť společně žili na Litvě líbeznosti komunistického režimu, jimiž je častovala KGB, ale i duchovní radost z tajných seminářů, tajných slibů, tajných svěcení, tajných bohoslužeb, úchvatné atmosféry tajných společenství v Kristu*).

Na setkání provinciálů střední a východní Evropy letos v květnu v Drážďanech se Otto na vyzvání P. Dačoka ze Slovenska rozhovořil o situaci jezuitů v ruském regionu, který zahrnuje i Bělorusko, Kazachstán a Kyrgyzstán: „V Rusku jde všechno velmi pomalu, ale je třeba mít spoustu trpělivosti a mít tu zemi i lidi rád. Jinak se ničeho nedosáhne, říkal nesmělým hlasem.“

KOMENTÁŘE / POHLED Z ŘÍMA

Události, jako je tato, nás ohromí a zasáhnou. Nejsou však bez duchovního užítku. Ukazují nám, že naše poslání, náš řeholní život, práce a modlitby ve věci Božího království jsou vážné, že mají hodnotu. A nejen dvou lidských životů. Jde o věčný život celých zástupů, který je třeba něčím cenným vykoupit. Možná je nakonec moskevská událost po generální kongregaci dalším projevem Boží přízně. Dokážeme to pochopit?“

Výzvy ruské a německé vlády

Ve čtvrtek 6. listopadu se od 16. do 17. hodiny konala výstražná hlídka před budovou vyslanectví Ruské federace na třídě *Unter den Linden* v Berlíně. V textu pozvání, jehož autorem je P. Klaus Mertes SJ, pak stojí:

V minulém týdnu v úterý 28. 10. 2008 byli dva jezuité nalezeni mrtví ve svém moskevském bytě. Zavraždění jsou: představený jezuitů pro Ruský region, volžský Němec, Kazach Otto Messmer (47 let) a ekvádorský teolog Victor Betancourt-Ruiz (42 let). Oba jsou známi nám jezuitům v Německu z osobních setkání a společných studií.

Je pro nás těžké dostat spolehlivé informace o úděsném činu. Do této chvíle kriminální policie odpovídá, že stopy musí být zajištěny a vyhodnoceny. Podle informací mluvčího katolické arcibiskupské kurie v Moskvě byl Victor ubit v bytě jezuitů v sobotu 25. 10. Otto přišel o dva dny později a byl stejně brutálně zavražděn. Pachatelé tedy museli dva dny čer-

kat, aby zabili i druhého spolubratra. Zde měli být lidé cílevědomě odstraněni.

Okolnosti činu nahrávají dohadům. Tím více nás rozhořčuje, že jiné kruhy v Rusku nestydatě spekulují a využívají činu, aby pomlouvali zavražděné, a tak aby zesilovali předsudky a obrazy nepřítelů. Prý se pátrá po nějakém latinsko-americkém pachateli, jedna z obětí totiž přišla z Latinské Ameriky. Jaká je v tom logika! V tisku se prohlašuje, že si to oběti samy zavinily: *Nězavisimaja Gazeta* píše 29. 10.: „Podle názoru vyšetřovatelů by mohlo dojít ke smrti na základě vnitřního sporu. Každopádně byly nalezeny v bytě na Petrovce stopy pitky a podle neoficiálních informací použité prezervativy. Není vyloučeno, že vražda má mafiánský kontext, do něhož jsou zavlečeni i další katoličtí řeholníci.“ A cynicky uzavírá tentýž text v Rusku stále vážených novin slovy: „Pozadí tragédie, k níž došlo na Petrovce, je tak banální, že nemá smysl šířit nějaké morální kázání. Duchovní jsou lidé, jejich život se občas nijak neliší od života ostatních lidí. V takových případech lze podle novinářské tradice jen říci: *No comment.*“

Takové je tedy smýšlení tváří v tvář úděsné vraždě: „Přejdeme k dennímu pořádku – to nestojí za řeč!“ Toto smýšlení nesmí zůstat bez odpovědi. Bráníme se proti takto brutálnímu a nestoudnému mlčení, jimž má být nyní také zakryt úděsný zločin na našich spolubratřích! Bráníme se proti pomlouvání a hanobení prostřednictvím tisku, který se faktic-

ky staví do služeb zločinců. S velkými starostmi vidíme, jak v Rusku narůstá pogromistická nálada proti mnoha křesťanským sdružením, proti nimž v posledních měsících vane vítr i z oficiální státní strany: všelijaké zábrany, byrokratická omezení, podezřívání, zbavování práv, násilí. Se smutkem bereme na vědomí, že jezuité, jiní katolíci a vůbec jiní křesťané, také ekumenicky smýšlející pravoslavní křesťané narážejí v Rusku na xenofobní násilí, které je připraveno k vraždění a přitom si může být jisto pofouchlým souhlasem ve společnosti.

Vyzýváme ruskou vládu, aby se zasadila o to, aby vraždy Otto Messmera a Victora Betancourt-Ruize byly bez mezer objasněny; stejně vyzýváme ruskou vládu, aby se jasně postavila proti anti-ekumenickému a cizincům nepřátelskému smýšlení v Rusku a dala také neruským křesťanům právě v této situaci jasné znamení přijetí.

Vyzýváme německou vládu, aby dala tyto vraždy, stejně jako předešlé vraždy politicky a ekumenicky angažovaných křesťanů v Rusku na pořad německo-ruských jednání.

Žádáme všechny politické a společenské síly v Německu, jimž záleží více na německo-ruských vztazích než na obchodech se zemním plynem a naftou, aby nám pomohly, aby nezvítězilo mlčení o těchto vraždách.

Klaus Mertes SJ

Pro RC Monitor zpracoval a přeložil

P. Josef Kolářek SJ

Čelem k islámu

Katolicko-muslimské fórum ve Vatikánu

Od 4. do 6. listopadu probíhalo ve Vatikánu první setkání Katolicko-muslimského fóra. Nikdy v historii katolíci a muslimové nediskutovali o svých náboženstvích na tak vysoké úrovni.

Apostaze místo dialogu

Jestliže v Čechách je islám stále ještě zjevem poněkud exotickým, v Římě už patří ke každodennosti. Na muslima narážíme na každém kroku. Kupují u nich ovoce a zeleninu. Na trhu prodávají nejlepší maso, samozřejmě hovězí. Poslední čtyři roky byl muslim dokonce kostelníkem v naší farnosti. V běžném kontaktu získávají muslimové snadno sympatie.

Jsou otevření, hovorní. Když se dozvědí, že jste praktikující katolíci, rádi se ptají na víru. V dobré víře vyznají, že ctí také Marii, ukáží vám muslimskou knížku o Ježíšovi. Z obalu na vás hledí dobře známá tvář Krista podle podoby z Turínského plátna – a nechává v nás hluboký pocit apostaze. Naši, samozřejmě. Protože na prodavačovo vyznání víry jsme odpověděli jen milým úsměvem, tolerantním a chápavým mlčením, ve kterém jsme znovu zapřeli pravdu o Ježíšovi. O čem jsme také měli mluvit? O tom, že to, co říká o Ježíšovi Korán, je bohapustá lež? Že Mohamed lhal nebo byl sám oklamán andělem, který mu Korán diktoval?

Morální neútěcha, jakou v nás zanechávají promlčené rozhovory o víře s muslimy, není – alespoň se domnívám – jen mou zkušeností, ale provází Církev ode dávna. Celá léta nikdo nedokázal prolomit mlčení o Ježíšovi.

Přelom papeže Benedikta

„Ukaž mi, co nového přinesl Mohamed, a najdeme pouze věci zlé a nelidské, takové, jako jeho příkaz šířit víru, kterou hlásal, mečem.“

Benedikt XVI. prolomil mlčení rozhodně a radikálně. Výše uvedená slova, vyslovená na řezenské univerzitě, jsou sice citátem z císaře Paleologa ze 14. sto-

POHLED Z ŘÍMA

letí a papež se s nimi přímo neztotožňoval, ale připomněla světu křesťanskou námitku vůči islámu. V porovnání s judaismem a křesťanstvím Mohamed skutečně nic nového, nic dobrého nepřinesl. Naopak, stal se prorokem lži popírajícím Kristovo božství a spásu, kterou dal světu skrze svou smrt a vzkříšení.

Když se po přednášce v Řeznu ozvaly v muslimském světě hlasy pobouření a došlo k prolévání krve, papež samozřejmě ujistil muslimy o své upřímné úctě. Tak tomu totiž skutečně je. Přestože se s muslimy neshodujeme, máme je v upřímné úctě a dokonce je obdivujeme pro jejich věrnost hodnotám, které jsou i pro nás důležité.

Nového postoje k islámu se papež ovšem nevzdal. Letos o velikonocích Benedikt XVI. osobně, na očích tisíců lidí shromážděných v Bazilice sv. Petra a milionů před televizními obrazovkami, udělil křest dosud neznámějšímu muslimovi v Itálii. Potvrdil tak, že navzdory tomu, co říká Korán, každý má právo na změnu náboženství. To ale není všechno. Když papež osobně přijal Magdího Alama do Církve, ukázal, že mezi katolíky je místo pro takové lidi, jako Alam, jehož kritika islámu je daleko radikálnější než u císaře Paleologa citovaného v Řeznu.

Obraz papežova vztahu k islámu doplňuje jeho promluva z 6. listopadu. Před muslimskými intelektuály shromážděnými ve Vatikánu Benedikt XVI. bez okolků potvrdil pravdu o Kristově božství a skutečnost, že Boží láska se v NĚm zjevila plným a konečným způsobem. Jinými slovy, že v dějinách už není místo pro žádného Mohameda.

Tak začíná dialog

Největším paradoxem celého tohoto příběhu je to, že právě jednoznačný postoj Benedikta XVI. vedl k navázání dialogu. Právě vlna pobouření, které vyvolala řezenská přednáška, přiměla 138 muslimských intelektuálů, aby adresovali papeži a představitelům dalších křesťanských vyznání list, v němž navrhli zahájit teologický dialog, který by pomohl k lepšímu vzájemnému porozumění a poukázal na to, co máme společné.

Jako odpověď na tento list vzniklo v březnu Katolicko-muslimské fórum, které tvoří delegáti autorů listu a Papežská rada pro mezináboženský dialog. Současně bylo také ohlášeno, že v listopadu proběhne první seminář na téma láska k Bohu a bližnímu v obou náboženstvích. Muslimské straně záleželo na

Foto: <http://news.yahoo.com>

tom, aby setkání mělo přísně teologický charakter. Je to pochopitelné i proto, že muslimský postoj ke křesťanství je podobný jako náš k judaismu, tedy představa jakéhosi přirozeného rozvoje dogmatu. V horším případě jsme pro ně náboženství „překonané“, které v okamžiku, kdy na scénu vstupuje Mohamed, ztratilo důvod existence. Někteří připouštějí naše trvání v čase jako eschatologické svědectví minulé epochy. V každém případě teologický dialog je z hlediska muslimů zcela oprávněný. Dovoluje totiž vyjasnit zaostalým křesťanům, že islám není nic jiného než dokonalejší křesťanství, důsledek jakéhosi přirozeného rozvoje dogmatu.

Katolická strana oproti tomu usilovala, aby na pořad jednání byly zařazeny konkrétní otázky: úcta k důstojnosti člověka a náboženská svoboda. Kdyby se totiž zázrakem podařilo přesvědčit muslimy k uznání svobody svědomí a práva na změnu náboženství, znamenalo by to konec pronásledování křesťanů v muslimských zemích a Církev by mohla obnovit svou misii mezi muslimy. V dialogu jde tedy o mnoho.

Velká neznámá

V podstatě lze říci, že vatikánské setkání se do značné míry vydařilo. Rozdíly mezi oběma náboženstvími se neseťřely, křesťanství nebylo pohlceno islámem. Na druhé straně se podařilo vypracovat společné prohlášení, obsahující řadu pozitivních věcí. Ačkoli se nezmiňuje o právu na změnu náboženství, na kterém katolíkům záleželo nejvíce, mluví obecně o respektu k rozhodnutí člověka ve věcech svědomí a náboženství. Signatři prohlášení také zdůrazňují, že kato-

líci a muslimové mají upustit od útlatku, agresivního násilí a terorismu, zvláště takového, k němuž dochází ve jménu náboženství. Dokument otvírá také široké pole spolupráce v obraně hodnot, které jsou oběma náboženstvími společné, jako život, rodina a spravedlnost.

Největším problémem nicméně zůstává skutečnost, že společně vypracovaný dokument není pro muslimy závazný. Pro katolíky ano, protože v katolické delegaci byla zastoupena Římská kurie. Muslimští účastníci Fóra oproti tomu nereprezentují žádnou oficiální instituci. Každý z nich mluvil pouze svým jménem. Dokument, který podepsali ve Vatikánu, bude mít význam jedině tehdy, podaří-li se jim přesvědčit o jeho obsahu náboženské a politické autority muslimského světa, např. Organizaci islámské konference. V opačném případě bude celý dialog jen obyčejným divadlem.

Pro nás je nicméně nejdůležitější to, že nová taktika dialogu s islámem se v praxi osvědčuje. Ukazuje se, že když svou víru zapíráme, muslimové námi pohrdají. Když ji ale vyznáváme v celé její plnosti, se vším, co nás od islámu radikálně odlišuje, muslim nás bere vážně. Oceňuje věrnost a odvahu. A co víc, je schopen hořké pravdy spolknout, máje na paměti, že patří k pravdivému, ale už překonanému předmuslimskému náboženství. A pokud se nám zázrakem někdy podaří přesvědčit muslimy o právu na změnu náboženství, které je v rozporu s Koránem, odvážné hlásání evangelia o Ježíšovi bude moci přinést plody obrácení.

Pro RC Monitor napsal
Krzysztof Bronk, Vatikánský rozhlas
Přeložila Johana Bronková

KOMENTÁŘE

Volby 2008 v USA

V kulturní a morální oblasti bude Obamova vláda radikální

Foto: <http://en.wikipedia.org>

Vítězství Baracka Obamy a demokratů ve volbách 2008 bylo solidní, nikoli však zdrcující. Obama získal 52,6 % odevzdaných hlasů, John McCain 46,1 % hlasů, tedy Obama zvítězil nad McCainem o 6,5 procentního bodu. Zvítězil v 28 z 50 států USA (McCain zvítězil ve 22 státech). Pro srovnání: Ronald Reagan v roce 1980 zvítězil v 44 státech, v roce 1984 dokonce v 49 státech! Tedy i když Obamovo vítězství bylo jednoznačné, nebylo zdrcující – nejednalo se o to, čemu Američané říkají „*landslide*“ (lavinovitý sesun celé země na jednu stranu).

Američané jsou středo-pravicový národ

Fakt, že tyto volby nepředstavují výrazný posun mínění občanů USA doleva, dosvědčuje i jejich politická a názorová sebe-identifikace: V roce 2004 se 37 % Američanů označovalo za demokraty, 37 % za republikány a zbytek za nezávislé. Letos se za demokraty označilo 39% voličů, za republikány 32 % voličů a zbylí za nezávislé. Pokud se však Američané hodnotili politicky a nikoli stranicky, v roce 2004 se 21 % označilo za levicové liberály, 34 % za konzervativce a 45 % za umírněné, přičemž letos při sebehodnocení nastala minimální změna: 22 % se označilo za levicové liberály, 34 % za konzervativce a 44 % za umírněné.

Američané tak i nadále zůstávají středo-pravicovým národem. Proč ale potom zvolili Obamu a demokratickou většinu do Kongresu? Tím hlavním důvodem byla finanční krize, jež propukla na přelomu září a října. Do té doby měl McCain solidní naději na zvolení prezidentem, od té krize již neměl šanci žádnou. Ke krizi došlo za republikánského prezidenta, voliči tudíž reflexivně volili demokrata. Především chudší bílí voliči, tzv. Reaganovi demokraté, kteří jsou konzervativnější v morálních a levicovějších v ekonomických a sociálních otázkách a kteří mohli být základnou McCainova zvolení. V době ekonomické krize však tito voliči usoudili, že demokraté jako levicovější strana pečovatelského státu jim osobně i jejich životním standardům pomohou lépe.

Američané jako celek jsou stále v morálních otázkách konzervativnější než jejich elity, včetně elit politických, které si sami svobodně a demokraticky volí.

Bude Obama vládnout jako levicový radikál?

Obama má ze všech nastupujících prezidentů USA za posledních sto let

nejmenší předchozí státnické zkušenosti. Je to zároveň ten nejlevicovější kandidát zvolený prezidentem v dějinách USA. Svými osobními názory patří k radikální levici, i když v kampani vystupoval jako centrista. Víme, že se pohyboval ve velice radikálním levicovém prostředí, že koketuje se socialismem a státním přerozdělováním bohatství, že měl blízko k pro-palestinským, proti-izraelským skupinám a že je pro-potratovým fanatikem. V průběhu kampaně se však posunul výrazně doprava, na centristickou pozici. Otázkou před ním teď tudíž je, zda bude vládnout jako centrista, anebo jako levicový radikál.

Domnívám se, že jako centrista. Před očima musí mít příklad Billa Clintona: ten byl v roce 1992 zvolen prezidentem a demokraté v tom roce získali ve volbách do Kongresu tutéž většinu, jakou mají nyní. Clinton však svou centristickou pozici z prezidentské kampaně v prvním roce své vlády opustil a posunul se výrazně doleva. Proto v roce 1994 republikáni zvítězili ve volbách do Kongresu a získali většinu v obou jeho komorách. Clinton se pak poučil a po zbytek své vlády vládl jako centrista.

Očekávám, že Obama nebude chtít učinit tutéž chybu jako Clinton na začátku své vlády a ztratit Kongres za dva roky, v roce 2010. V zahraniční a ekonomické politice bude nejspíš představovat levý střed.

Hrozící škody v kulturní a morální oblasti

Největší škody však napáchá v kulturní a morální oblasti, kde jeho vláda bude nejspíš velice radikální. Na mezinárodních fórech bude podporovat právo na potrat a Amerika za jeho prezidentství rovněž obnoví financování potratů ve světě. Obama nikdy na Nejvyšší soud nenominuje lidi, kteří by se od pro-potratové linie rozhodnutí *Roe vs. Wade* z roku 1973 odchýlili. Přitom za jeho prezidentského období v nadcházejících čtyřech letech bude mít prezident možnost nominovat dva až tři nové soudce Nejvyššího soudu (z devíti) a demokratická většina v Senátu mu je snadno schválí. Jinými slovy, pro-potratová většina se nyní na americkém Nejvyšším soudu zabetonuje nejméně na příštích patnáct let, možná i více.

KOMENTÁŘE

Přál bych si, aby to tak nebylo, ale bohužel, bude tomu zřejmě tak. A přitom konzervativce od většiny dělí v Nejvyšším soudu jeden jediný hlas. Ten teď nedostanou a naopak, Obama pro-potrato-vou většinu v Nejvyšším soudu posílí.

Je paradoxem, že voliči Baracka Obamy, kteří jej zvolili z ekonomických důvodů, jsou přítomni v kulturních a morálních otázkách od něj výrazně napravo. Letos byla v referendech ve třech státech předložena iniciativa, která definovala manželství jako svazek jednoho muže a jedné ženy. Byla namířena proti rozhodnutím soudů některých států, které soudním dekretem svévolně manželství

redefinovaly a požadovaly zavedení tzv. homosexuálních manželství (tedy nejen tzv. registrované partnerství, ale i homosexuální sňatky plně postavené na rovněž tradičnímu manželství). Třemi státy, v nichž byly v referendech předloženy obyvatelům k rozhodnutí iniciativy na ochranu manželství, byly Kalifornie, Arizona a Florida. Ve dvou zvítězil Obama, v jednom McCain, ale ve všech třech státech ony iniciativy byly pohodlnými většinami schváleny. Vlastně ve všech státech, kde kdy byly obyvatelům v referendech předloženy iniciativy na ochranu manželství coby svazku muže a ženy, manželství vyhrálo. A nyní i v Kalifornii,

v jednom z nejliberálnějších států Unie! Američané jako celek jsou stále v morálních otázkách konzervativnější než jejich elity, včetně elit politických, které si sami svobodně a demokraticky volí.

Má-li Republikánská strana tudíž opět získat většinu, bude muset morálně-kulturní témata nikoli utlumit, nýbrž akcentovat mnohem víc. Utlumení morálně-kulturních témat ve volebních kampaních pomáhá demokratům, jejich zdůraznění republikánům. Cesta k návratu republikánů k moci v USA tudíž vede přes konzervativní postoje v morálně-kulturních otázkách.

Dr. Roman Joch, Občanský institut

Proč jsou naše jednotky v Afghánistánu

Když se podíváme na mapu Afghánistánu, musí nás zarazit dlouhý a velmi úzký výběžek jeho území na severovýchodě, který odděluje Tádžikistán od Pákistánu. Toto území o délce 300 km a šířce 60 km v nejširším bodě má průměrnou nadmořskou výšku přes 3 500 m, přičemž horské štíty lemující výběžek dosahují až 6 000 metrů. Jedná se tedy o naprostou pouštinu bez jakéhokoli hospodářského významu. Nevedou jim žádné cesty, ani se tam nevyskytuje žádný strategický průsmyk. Žádný vládce, který kdy vládl v úrodnějších částech Afghánistánu, nemohl mít o toto území zájem. A taky neměl. Toto území bylo Afghánistánu více méně vnuceno Velkou Británií a Ruskem ke konci 19. století, které měly zájem, aby se jejich impéria nikde přímo nedotýkala a snížilo se tak nebezpečí vzájemného konfliktu. Tato územní anomálie signalizuje strategický význam, který Afghánistán v historii měl. Až do 18. století byly jeho jednotlivé části pod střídavou nadvládou sousedních říší a dějištěm nesčetných bitev. Ale ani konsolidace moci domácí dynastie v polovině 18. století neznamenala vznik nějakého silného státu, který by ukončil latentní anarchii, kdy jednotlivé kmeny se považovaly za pány svých území a autoritu ústřední vlády tolerovaly jen v nejnужnější míře. Vnitřní násilnosti byly trvalou součástí afghánských dějin.

Afghánistán jako základna terorismu

Svým vpádem do Afghánistánu Sovětský svaz jakožto dědic ruského imperialismu deklaroval jasnou vůli impé-

Foto: <http://www.national-geographic.cz>

rium rozšířit a posílit svoji strategickou pozici v Asii. Konsolidaci komunistické moci ale zpomaloval odpor domácího obyvatelstva podporovaný Spojenými státy a nakonec se Sovětský svaz stáhl, když v samotném jeho mocenském centru převážily jiné priority než nákladné výboje. Po odchodu jeho vojsk v roce 1988 trvalo ještě čtyři roky, než se podařilo komunistický režim svrhnout, ale mír nenastal, neboť vypukly boje mezi jednotlivými skupinami bývalých povstalců. Po celou „postsovětskou“ éru stál Afghánistán mimo pozornost ostatního světa. Nikdo neměl

chuť se v krvavém chaosu angažovat – obzvláště po fiasku v Somálsku. A tak se otevřelo pole pro velmi disciplinované jednotky Talibanu, podporované Pákistánem, který chtěl mít v Afghánistánu bezpečný tůl při svém latentním konfliktu s Indií. Vítězství Talibanu v roce 1996 boje ukončilo. Vnitřní mír byl jistě vítán, ale jeho cena se měla brzy ukázat jako strašlivá. Taliban zavedl islámský režim v jeho nejužší variantě, proti němuž je i režim v Saudské Arábii rájem svobody a tolerance. Největší hrozbou pro svět však bylo to, že Taliban proměnil Afghánistán na

KOMENTÁŘE / ROZHOVOR

výcvikový tábor teroristické internacionály Al Kajdá, což v překladu znamená „základna“. Možnost nerušeně a po dlouhou dobu připravovat útoky se ukázala jako rozhodující k dosažení jejich řádově ničivějších účinků. Neochota talibanského režimu vydat pachatele masové vraždy z 11. září 2001 americkým soudům vedla k vojenskému zásahu a jeho svržení. Tuto operaci vykonaly z velké části místní jednotky odpůrců režimu, nicméně role amerického letectva byla klíčová.

V Afghánistánu je třeba vybudovat stabilní stát

Svržení režimu byla však ta nejjednodušší část. Pokud nemá dojít k recidivě talibanského režimu přinejmenším na určité části afghánského území se všemi důsledky pro bezpečnost světa, pak je třeba v Afghánistánu vybudovat stabilní stát schopný něčemu takovému zabránit.

Stabilní stát vyžaduje:

- mechanismus na pokojné řešení sporů, který je legitimní v očích obyvatel
- státní správu
- hospodářský rozvoj, který nabízí lidem perspektivu obživy schopnou konkurovat pěstování drog, pašování či žoldnéřské službě
- spolehlivou armádu a policii.

V Afghánistánu, jehož beztak primitivní úroveň byla devastována desítkami let bojů a kde mnoho lidí neumí ani číst,

by si vybudování stabilního státu vyžádalo dlouhá léta i v podmínkách klidu. Ten mu však není dopřán, neboť v sousedním Pákistánu existují rozsáhlé oblasti, ve kterých Pákistán rezignoval na výkon své suverenity a ve které se poražený Taliban spolu s Al Kajdou mohly nerušeně usadit a obnovit alespoň z části svoje síly. Jako zdroj financí pro jejich operace nyní slouží afghánští pěstitelé drog, kteří s nimi mají společný cíl – oslabit afghánský stát.

Pokud nemá dojít k recidivě talibanského režimu přinejmenším na určité části afghánského území se všemi důsledky pro bezpečnost světa, pak je třeba v Afghánistánu vybudovat stabilní stát schopný něčemu takovému zabránit.

Úkolem zahraničních vojsk je snížit úroveň násilí a sabotáží Talibanu na „přijatelné“ minimum, které nebude schopno významně brzdit jeho rozvoj. Počet potřebných zahraničních jednotek bude záviset na schopnosti afghánské armády je nahrazovat a na úspěšnosti pokusu Pákistánské vlády obnovit svoji moc v pohraničních oblastech a tak zbavit Taliban a Al Kajdu jejich základny, která jim umožnila v poslední době podstatně zvýšit útoky proti Afghánistánu.

Řešení afghánského konfliktu je v zájmu naší bezpečnosti

Konflikt v Afghánistánu nás musí eminentně zajímat a vůbec ne jen proto, že na jeho počátku byla agrese vůči našemu spojenci. Co je klíčové při rozhodování, zda se nás nějaký konflikt týká, je znát ideologii jeho účastníků. To není věc, která by platila teprve dnes. Konflikt mezi dvěma státy na indickém subkontinentu v roce 1200 mohl nás Středoevropany nechat v naprostém klidu. Naopak výsledek mezikmenových válek v mongolských stepích by tehdy měl zajímat kdekoho. Díky vítězství jedněch nad druhými se na Evropu přivalila obrovská armáda, která smetávala všechny a všechno a jen včasná smrt jejich vládců a následné koncentrace jejich útoků na východ zachránily Evropu před zničením. Následky přesto neseme dodnes, neboť díky dvousetleté nadvládě Mongolů nad Ruskem se tato země nestala plně součástí Evropy. Na rozdíl od indických království bojujících kvůli dynastickým sporům měly spojené mongolské kmeny jasně deklarovanou ambici podrobit svojí vládě celý svět. Ideologií Talibanu je podrobit svět islámu. Je v zájmu naší bezpečnosti, aby se ukázalo, že tato ambice je nerealizovatelná. Jen tak se o ni bude snažit pouze malá skupina fanatiků a úroveň násilí jimi způsobená nebude ohrožovat základy naší civilizace.

*Ing. Pavel Bratinka
(mezititulky redakce)*

„Nedotknutelná“ evoluce

Potřebují vědci ve svém bádání evoluční teorii? Nikoli, říká účastník zasedání Papežské akademie věd, prof. Giertych

Dne 4. listopadu skončilo ve Vatikánu zasedání Papežské akademie věd, věnované evoluci. Jako pozorovatel se ho zúčastnil polský europoslanec a biolog, prof. Maciej Giertych. Nejen o jeho názorech na evoluci a kreacionistickou teorii s ním rozmlouval P. Tadeusz Cieslak:

Jaký dojem jste si odnesl ze setkání Papežské akademie věd?

Především mimořádný pocit, že jsem se ocitl uprostřed vědců nejvyšší třídy. Velmi mnoho účastníků konference jsou laureáti Nobelovy ceny, odborníci ve svých úzce specializovaných oborech. Můj zážitek tedy je, že referáty

byly neobyčejně zajímavé. Druhý je ten, že velká část účastníků zasedání, a tedy členů Papežské akademie věd, jsou ateisté. V diskusi na téma evoluce byla hlavní třetí plochou role Boha v procesu utváření světa. Bylo možné rozpoznat dvě strany, které ve svých referátech navzájem polemizovaly. Na jedné byli ateisté, kteří usilují o pojetí vzniku světa jako přírodního procesu, podléhajícímu vědeckému poznání, a na druhé – rovněž vědci a prvotřídní odborníci, kteří tvrdí, že Pán Bůh s tím vším měl co do činění. Obě strany nicméně akceptovaly teorii evoluce. Evoluční paradigma bylo tedy základem všech příspěv-

ků. Otázka stála tak, zda šlo o výlučně přírodní proces, nebo o proces, na který dohlíží Pán Bůh. To bylo hlavní téma sporu. Já sám vystupuji ve vědeckém světě jako kritik evoluční teorie, a to kritik z vědecké pozice. Jako věřícímu katolíkovu mi nikdy teorie evoluce nevadila. Z náboženského hlediska jsem v ní neviděl rozpor. Teprve v okamžiku, kdy jsem se zaangažoval v analýze vědecké dokumentace této teorie, jsem přešel na stranu oponentů, a to výhradně z vědeckých důvodů. To mi na této konferenci chybělo: nebyl na ní ani jeden účastník, který by z vědecké pozice evoluční teorii kritizoval.

ROZHovor

Tato kritika zazněla už nikoli na fóru Papežské akademie věd, ale na římské státní univerzitě La Sapienza, kde proběhla konference na toto téma.

Dne 3. listopadu proběhla na La Sapienza konference věnovaná právě vědecké kritice evoluční teorie. Obě zasedání se pojila s tzv. Darwinovským rokem. Rozdíl mezi nimi byl ale ohromný. Konference na univerzitě La Sapienza představila vědecké důvody a výsledky bádání, které jsou v rozporu s evoluční teorií. Jedním ze zajímavých referátů bylo vystoupení francouzského inženýra Guy Berthaulta, který se zabývá sedimentologií, což je odvětví geologie, které nezkoumá v terénu, ale je experimentální vědou, která v laboratoři pozoruje, jak vznikají vrstvy, jak se chovají a usazují vrstvy nesené vodou. Berthault staví tezi, že vznik vrstev neprobíhá tak, že z nebe stále něco padá a materiálu stále přibývá, ale že první je eroze, pak transport a nakonec usazování. Během transportu dochází k třídění, jehož výsledkem je následné uložení vrstev. K těmto procesům dochází současně. Příkladem tohoto jevu je běžná zkušenost: po prudkém dešti se mezi chodníkem a silnicí usadí prach a špína. Když nános přetnete kolmo lopatou, rozpoznáte vrstvy. Vznikají v krátké době, během jediného deště. Nasbíraný materiál byl přemístěn a uložil se do vrstev. Berthault provádí svá bádání v této chvíli na Univerzitě v Petrohradě, dříve působil na Univerzitě v Coloradu, ve Spojených Státech, kde je největší hydrologická laboratoř na světě. Měl nicméně potíže s publikováním výsledků, protože zpochybňují celou stratigrafii, tedy datování všech vrstev na miliony let. Spolupracovníky našel v Petrohradě. V současné době zkoumají fyziku ukládání těchto částic a pokoušejí se o rekonstrukci geologických sekvencí známých z terénu. Rozdrťí materiál, rozptylují ho ve vodě a sledují, jak se ukládá. Je to velmi zajímavé.

Kromě toho zazněl také referát zpochybňující izotopové datování hornin. Celá řada výsledků, které prostě neodpovídají. Datují se například vulkanické horniny z doby zániku Pompejí nebo jiných vulkanických katastrof. Přestože známe jejich přesná data, z bádání touto metodou vyplývají miliony nebo miliardy let jako stáří té dané horniny. V těchto případech však víme přesně, že tomu tak není.

Můj referát se týkal námitek proti evoluční teorii. Musím dodat, že jsem se zaangažoval do tohoto tématu v oka-

Foto: <http://www.fossilien.de>

mžiku, když jsem v učebnici svých dětí v gymnaziálním věku našel informace, že hlavními argumenty pro evoluční teorii jsou jevy spojené s genetikou. A to je můj obor, který jsem přednášel na univerzitě. Víím proto, že tato vědecká oblast nepřináší důkazy pro evoluci. Já jsem se učil evoluci na bázi paleontologie. Tak také byla představována ve školních učebnicích. Paleontologie není můj obor a když to tedy tvrdí, je to tak. V současných školních učebnicích se však říká, že vývoj ras je prý příkladem malého kroku v evoluci, že je to jakási mikroevoluce, která je součástí makroevoluce. Ve svém referátu jsem tedy prezentoval nepravdivost této teze, zejména na základě poznání, jaké máme na téma vzniku ras, ať už v přírodním prostředí nebo při šlechtění rostlin a zvířat. Vznik ras je totiž redukcí existující genetické proměnlivosti na část, která je pro určitou rasu charakteristická. Při šlechtění chceme cíleně něco získat. Proto všechny jiné proměnlivé prvky odstraňujeme a zůstává jen to, co nás zajímá. V přírodě dochází k těmto procesům spojených zejména s izolací, s tzv. chovem v malých populacích, při kterém dochází ke vzniku ras. Každá rasa je však geneticky chudší než populace, ze které povstala. Jde tedy o proces probíhající v opačném směru než evoluce.

... různorodost se tedy postupně snižuje?

Ano, protože k evoluci je potřeba nárůstu informací, bez něhož nemůže docházet k pokroku, o kterém evoluce mluví. Abych se ale vrátil k zasedání Papežské akademie věd, je třeba přiznat, že mnoho referátů se týkalo jevu, kterým je tvoření ras. Mimo jiné zazněl velmi zajímavý referát o lidských populacích

v izolovaných prostředích, jako je např. Baskicko, Faerské ostrovy nebo Korsika. Při srovnávání těchto populací se ukazuje, že jsou geneticky zatížené. Značně se od sebe různí a mají velice omezenou proměnlivost. Kromě toho tyto populace, žijící po mnoho generací ve více méně uzavřeném kruhu s nevelkým přílivem genetické proměnlivosti – vytvářejí určitou charakteristiku, kterou označujeme za rasovou diferenciaci. Toto bylo prezentováno jako příklad evoluce v akci. Já jsem si nemohl vzít hlas, neboť jsem byl pouze pozorovatel, ale až jsem se dusil, jak se mi chtělo protestovat. To, co popisovali, je projevem redukce proměnlivosti a nikoli jejího růstu. K evoluci je potřeba nárůstu informací. Podobných příspěvků bylo víc. Axiom evoluce byl přijímán hned na začátku, pak se prezentovaly výsledky bádání, a nutno říci, že na nejvyšší úrovni. Kdyby bylo ale východisko jiné, ukázalo by se, že evoluce není vůbec k výkladu těchto jevů nutná. Jenže o tom se tam nemluvílo. Evoluce byla přijata jako fakt, spor se týkal otázky, zda s tím má Pán Bůh něco společného, nebo ne.

Evoluční teorie nebo vědecké teorie obecně jsou uplatňovány – kdysi možná častěji a dnes možná záludněji – téměř jako nástroje boje s Bohem a rozhodně s věřícími v Boha. Jak má věřící člověk, který akceptuje vědecké metody a zabývá se vědou, vnímat tyto věci?

V tom, co říká papež a Církev, samozřejmě, nejsou rozpory mezi vírou a vědeckou pravdou. To je jasné. Církev se nebojí vědecké pravdy, naslouchá lidem s velmi různými postoji. Církev se chce dozvědět, co věda přináší. K tomu slouží také Papežská akademie věd. K tomu je tento pokus o konfrontaci stanoviska

ROZHOVOR / KOMENTÁŘ

víry a rozumu. Nicméně přijetí evolučního axiómatu bez pokusu zpochybnit ho, vyplývá z toho, že svět vědy i Církev se bojí, že se zopakuje případ Galilea. Skutečně proto vzniklo cosi, co lze označit za „víru v evoluci“. K přijetí téhle teorie nás nenutí věda, výsledky bádání, ale pouze víra v evoluci. Ale je to víra ateistická. Nese ji materialistický světový názor, který nutně musí „prodat“ koncepci fungování světa bez Boha. A v okamžiku, kdy se zpochybní teorie evoluce, okamžitě se objeví námitka konfesní inspirace, jakoby kritika této teorie vždy vycházela z jakéhosi náboženského fundamentalismu. Vědci se jí bojí kritizovat, protože nechtějí mít nálepku kreacionisty nebo fundamentalisty, někoho, kdo zavádí do vědy náboženství apod. Já si myslím, že strach před politickou nebo vědeckou korektností, nebo jak to nazvat, způsobuje, že není vůle zpochybnit evoluci jako takovou. Naproti tomu na zasedání v *La Sa-*

pienza se sešli právě ti lidé, kteří mají vědecké pochybnosti. Bylo to představení konkrétních výsledků vědecké práce, které je nutí k tomu, aby se dívali z trochu jiné perspektivy a zamysleli se nad tím, zda skutečně evoluce probíhala tak, jak si to Darwin představoval, nebo jak si to dnes představují přívrženci této teorie.

Zpochybňování jakékoli vědecké teorie je přece základem vědeckého pokroku. Pokud se vědec bojí zpochybnit to, co je všeobecně přijímané, podvazuje tak možnost dalšího vědeckého rozvoje. Tak tomu bylo kdysi s newtonovskou fyzikou, která byla také závazným axiomem, dokud ji nepochybnila relativistická fyzika. Když tedy vědci přistupují k evoluční teorii tak bojácně, neřežou si tím sami větev, na které sedí?

Určitě ano, ale já bych řekl, že většina vědců zachovává určitý distanc od evoluční teorie, protože ji při svých bá-

dáních nepotřebuje. Pro odborníka cytologa, fyzika nebo chemika, který pracuje ve své oblasti, není evoluční teorie k ničemu potřebná. Získává empirické, opakovatelné výsledky, které publikuje v dobrých časopisech. Tak roste jako vědec, má určité pracovní výstupy. Pravda je, že kdyby, nedej Bože, zkoušel interpretovat své výsledky v kontextu evoluce a přineslo by to kritiku této teorie, nikdo mu už nic neopublikuje, bude nařčen z náboženského fanatismu a jeho vědecká kariéra bude ohrožena. Proto se velmi mnoho lidí bojí, stojí stranou a nezabývají se tím. A mezi těmi, kdo se evolucioní zabývají programově, například paleontologové, odhadují, že jejich přívrženců a protivníků je padesát na padesát. Jenže právě s protivníky se bojuje a jsou cejchováni jako ti, kdo se inspirovali náboženstvím.

<http://www.radiovaticana.cz>
Přeložila Johana Bronková

Laboratoř sekularizace

Dne 4. listopadu 2008 jsem navštívil seminář *Vyhlídky Křesťanské demokracie v ČR*. Byla jsem okouzlena krásnými prostorami Senátu, kde se seminář konal a velice mile překvapena velkou účastí (asi 160 účastníků), ale nejvíce na mě zapůsobili samotní vystupující.

Ze všech přítomných a z atmosféry, která v Rytířském sále vznikla, jsem cítila, že všem záleží na budoucnosti křesťanství, politiky a KDU-ČSL v naší vlasti a že jsme ochotni pro to udělat maximum. Přednášející nám sice nastavovali často kritické zrcadlo, ale s takovou láskou a pravdou, že byli přerušováni dlouhým potleskem.

Seminář se zabýval knihou prof. Petra Fialy *„Laboratoř sekularizace“*. Jednalo se o náboženství v naší republice (které také prožívá určitou krizi) a politiku (především KDU-ČSL) v ne-náboženské společnosti. Naše společnost představuje díky své nejpokročilejší sekularizaci pro ostatní Evropu pravděpodobný obraz její budoucnosti a nás staví před řešení problémů, kterým zatím žádná jiná křesťanská komunita nemusela čelit v tak masovém měřítku.

Prof. Petr Fiala velice poutavě, pravdivě a s velkými znalostmi této věci popsal situaci naší strany a konstatoval, že se jedná o stranu ohroženou – a to jak

z důvodů, které sama nemůže ovlivnit, tak i kvůli vlastnímu vystupování. Proto jestli se nezmění podmínky a dosavadní styl jejího působení, čeká ji další sestup a vymizení jejího vlivu v naší společnosti. Veliká chyba naší strany je v tom, že v důležitých věcech není jednotná a tím vysílá do celé společnosti velmi špatný signál. To se projevilo např. při volbě prezidenta. Cesta KDU-ČSL do budoucna podle Petra Fialy nevede přes „široké rozkročení se“, ale v daleko přesvědčivějším zastupování zájmů těch, pro které je hájení hodnot prioritou.

V panelové diskusi vystoupili dva diskutující, kteří mně (a doufám, že i ostatním) dodali svými projevy nadšení a odvahy do další činnosti. Byl to prof. Lubomír Mlčoch, který zdůrazňoval hlavně víru v Boha a život podle evangelia, bez čehož se nedá dosáhnout úspěchu. Politická činnost by se měla brát spíše jako služba Bohu a lidem. Jsme křesťané a žijeme ve svobodné společnosti. Kdo jiný než KDU-ČSL by se měla veřejně k víře hlásit a obhajovat hodnoty evangelia – především jeho sociální rozměr – starost o slabé, chudé a handicapované.

Další diskutující byl Jiří Zajíc. Jednak upozornil, že nelze situaci křesťanské strany dobře pochopit bez porozumě-

ní pozici, jakou má Církev v naší společnosti. Stejně tak je třeba respektovat, jak na politické strany nahlíží naše společnost. V současné době všechny politické strany jsou výraznou většinou lidí u nás pokládány za nedůvěryhodné – zvláště pak mladými lidmi. Pro křesťansko-demokratickou politiku je životně nutné, aby správné myšlenky do politiky „vtělovali“ také správní lidé: v první řadě lidé důvěryhodní – a to nejen lidsky, ale i politicky (což není totéž). Dále musí být odborné a politicky kompetentní. Ale ani to nestačí: musí mít hlubokou víru v Boží působení v našich dějinách. Musíme se naučit využívat při práci symboly, protože ty zejména rozhodují o voličské podpoře. Nemáme si nechat vnutit od ostatních dilema, jestli jsme pravíkoví, nebo levíkoví. Musíme zůstat stranou otevřenou spolupráci „napravo“ i „nalevo“. A hlavně se máme starat o to, abychom opravdu hájili evangelní hodnoty – zejména solidaritu a primát lidské důstojnosti – a byli při tom důvěryhodní.

Zaznělo ještě mnoho dalších podnětů. Teď už záleží na každém z nás, jak se bude snažit o to, aby víra, pravda a láska vítězila mezi všemi lidmi v naší zemi – i skrze KDU-ČSL.

Ing. Marie Trojanová

KULTURA

Film *Ivetka a hora*

Ivetka Korčáková doprovodí osobně film *Ivetka a hora* v českých kinech

Vážení filmoví přátelé,

od 20. listopadu se chystá do kin ojedinelý dokumentární film *Ivetka a hora* (režie Vít Janeček, ČR 2008, 84 min.), který ještě před svou oficiální premiérou vzbudil pozornost díky své spirituální tématice a svou úspěšnou předpremiérovou projekcí na MFDJ Jihlava.

Ivetka a hora oficiálně vstupuje do kin 20. listopadu, ale již několik dní předtím se objeví ve speciální projekci v několika českých a moravských městech. Těchto projekcí se osobně zúčastní nejen režisér snímku Vít Janeček, ale i hlavní protagonistka Iveta Korčáková. Diváci tak budou moci osobně konfrontovat své pocity z filmu přímo s tvůrci a protagonistkou.

Vít Janeček a Iveta Korčáková doprovodí film v těchto termínech a sálech:

- 17. 11. 20.30 h. kino Světozor, Praha
- 18. 11. 16 h. Škola Bolzano, Tábor
- 18. 11. 19 h. Sál Teologické fakulty JČU, České Budějovice, www.tf.jcu.cz
- 19. 11. 20 h. kino Centrál, Hradec Králové, www.kinocentral.cz
- 20. 11. 20 h. kino Scala, Brno, www.kultura-brno.cz
- 21. 11. 20 h. FK Pastiche filmz, budova kina Metropol, Olomouc, www.pastichofilmz.org

Dokumentární film *Ivetka a hora* reflektuje fenomén mariánského zjevení na hoře Zvir u obce Litmanová na Slovensku, kde se v letech 1990 – 1995 dvěma dívkám každý měsíc zjevovala Panna Marie. Film mapuje historii zjevení, proměnu hory Zvir v poutní místo, ale je také a především osobním portrétem jedné z vizionářek – Ivety Korčákové. V době zjevení desetiletá dívka dnes s odstupem několika let komentuje svou vnitřní zkušenost, svůj život se skutečností zázraku zjevení.

Snímek *Ivetka a hora* ve své předpremiéře zahajoval Mezinárodní festival dokumentárních filmů Jihlava a bylo o něm slyšet i na samém závěru. Vyhrál totiž sekci Nejlepší český dokumentární film. Porotci České radosti, kteří cenu udělili, své rozhodnutí poeticky odůvodnili slovy „[film] čistým způsobem zprostředkoval kontakt s metafyzikem.“ K tomu Ivan Martin Jirous dodal: „Viděl jsem v tom filmu nepředstavitelnou religiozitu, cosi bytostně

Foto: <http://www.toodle.info>

potřebného v naší ateistické zemi.“

Česká republika je jednou z mála zemí, kde počet obyvatel bez vyznání převyšuje počet věřících a patří mezi státy s největším procentem lidí, hlásících se k ateismu. Česká republika navíc bývá označována často jako misijní země. „Do této historické situace přicházíme s filmem o zjevení Panny Marie. Asi to je bláhové, ale téma spirituality je zpracováno natolik citlivě, že jsme nemohli jinak...“ dodává Ivo Andrlé z distribuční společnosti Aerofilms.

Film oficiálně vstupuje do kin 20. listopadu 2008, tedy v témže roce, v kterém byla hora Zvir (místo zjevení) prohlášena Prešovským arcibiskupem řeckokatolické církve Janem Babjakem za poutní místo.

Film vznikl ve společnosti Negativ Praha, v koprodukcí s Českou televizí – televizní studio Brno a za přispění Státního fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie.

Námět a režie: Vít Janeček
 Producent: Petr Oukropec
 Kamera: Braňo Pažitka
 Střih: Hedvika Hansalová
 Zvuk: Lenka Mikulová, Jiří Melcher

Více o filmu:
www.ivetka.net
www.aerofilms.cz/ivetkaahora

O režiséru Vítu Janečkovi

Narozen 1970, absolvent FF UK obor Filmová věda a FAMU obor Dokumentární tvorba, dokumentarista, filmový publicista a pedagog. V 90. letech pracoval jako dramaturg filmových projektů Experimentálního prostoru ROXY, divadla Archa a jako kurátor historických restrospektiv na několika ročnících MFF Karlovy Vary (Antonin Artaud a film, Jean Epstein, česká avantgarda, bratři Marxové, nový kazašský film). Dlouhodobě se zabývá filmovou historií a teorií, dokumentárním filmem a interdisciplinárními vztahy mezi uměleckými obory a obory poznání, spoluzaložil Centrum audiovizuálních studií FAMU, kde nyní působí.

Z filmové tvorby (většinou více koproducentů, jeden z nich většinou ČT, ve výběru nejsou uvedeny školní filmy FAMU): V centru filmu, v teple domova (1998, spolu s P. Markem, 40 min.); Po cestě pustým lesem (2000, 58 min.); Čistička divadlem (2000, spolu s M. Marečkem, 58 min.); Houba (2000, 58 min.); Bitva o život (2000, spolu s M. Jankem a R. Vávrou, 88 min.); Máme NATO? (2002, 28 min.); Pravidla hry – vymezení prostoru (2005, 98 min. a 58 min.); Den E (2005, spolu s E. Hníkovou a I. Miloševič, 58 min.). Publikuje převážně v Cinematu a v Literárních novinách.

VĚROUČNÉ OTÁZKY

Nauka Církve o komunismu

Na dotazy týkající se víry a mravů odpovídají bratři a sestry Řádu kazatelů (dominikánů) s úmyslem stanovisko Církve srozumitelně zprostředkovat. Dotazy lze zasílat na adresu redakce.

Poté, co jsme před volbami otiskli text protikomunistického dekretu z 1. 7. 1949, jsme dostali upozornění, že tento dekret byl zavedením nového kodexu církevního práva zrušen.

Proto jsme se obrátili na odborníka v oboru kanonického práva, fr. Damiána Němce OP, s dotazem, zda se zrušení týká pouze tohoto dekretu, nebo i jiných dekretů. Dále jsme se zeptali, zda se tím interpretace církevní nauky o komunismu mění v tom smyslu, že by člen resp. volič komunistické strany mohl – bez předchozího pokání – přistoupit ke stolu Páně.

Z odpovědi fr. Damiána Němce OP vyjímáme:

V zásadě je především třeba rozlišovat stránku morální a stránku právní. Obecně řečeno: každý trestný čin v kanonickém právu je zároveň těžkým hříchem, ale ne každý těžký hřích je trestným činem (srov. CIC kán. 1321 § 1: „porušení ... těžce přičitatelné“ – „*violatio ... graviter imputabilis*“).

Není tedy nikterak dotčena nauka Církve o nepřijatelnosti určitých ideologií: tyto skutečnosti mají nadále nezměněnou mravní závaznost, a takto se mohou stát zdrojem osobních hříchů, a to i těžkých, čímž mohou (z morálních důvodů) bránit přistupování ke svátostem.

Pohled kanonického práva

Jinou, odlišnou věcí je, zda tyto těžké hříchy budou zároveň trestnými činy dle kanonického práva. Zde vidím jako potřebné připomenout dvě zásady:

1. Při zpracování CIC/1983 (tedy při revizi CIC/1917) bylo rozhodnuto (zásada č. 9) snížit počet samočinných trestů a dávat je pouze za nejtěžší zločiny.

2. Obecně platí zásada, že změna trestních norem je prováděna *ex integro*, jinak řečeno *en bloc* (vcelku, zcela); nové trestní právo tedy kompletně ruší předchozí trestní normy univerzální (ne však partikulární, není-li výslovně stanoveno jinak: odpovídá to obvyklé právní zásadě partikularity v kanonickém právu).

Důsledkem uplatnění těchto dvou zásad je, že ustanovení kán. 6 § 1 odst. 3 CIC/1983 ruší všechnu předchozí uni-

verzální (celocírkevní) trestní materii i partikulární trestní materii (pro menší území) vyhlášenou Apoštolským stolcem, která nebyla výslovně pojata do ustanovení nového CIC. Tak byla například také zrušena samočinná exkomunikace pro příslušníky zednářských lóží nebo jiných společností proticírkevních (CIC/1917 kán. 2335 – neexistuje odpovídající trestní kánon v CIC/1983); a protože se onen „antikomunistický“ dekret *de facto* jednoznačně odvolává na kán. 2335 CIC/1917, který již nebyl pojat do CIC/1983, ruší se účinností nového kodexu (srov. kán. 1313 § 2 CIC/1983) jak daný trestný čin (daná skutková podstata), tak také podle něho nastoupivší tresty.¹

Deklaratorní povaha „antikomunistického dekretu“

Je však třeba připomenout, že „antikomunistický dekret“ je dekretem pouze deklaratorní, nikoli konstitutivní povahy: nestanoví žádný nový trestný čin ani nový trest, jenom vysvětluje, kdy v dané situaci jde o již dříve specifikovaný trestný čin a kdy proto nastupuje tímto dřívějším zákonem specifikovaný trest.

Podobné, tedy deklaratorní povahy, je i jiný dekret posvátného oficia odsuzující schismatickou „Katolickou akci“ v Československu vydaný jen několik dní před „protikomunistickým“ dekretem (20. 6. 1949); zde je však rozdíl v tom, že se v tomto dekretu hovoří primárně o trestných činech schismatu či apostase – oba tyto trestné činy zůstaly v novém CIC zachovány a stejně tak i trest samočinné exkomunikace za ně, byť již ne jako trest vyhrazený Apoštolskému stolci (srov. CIC/1917 kán. 2314 a CIC/1983 kán. 1364). V tomto případě tedy exkomunikace, která nastala v době účinnosti CIC/1917, trvá dál, jen se mění podmínky pro její prominutí.

Změna právní materii není změnou nauky

Uveďme si zcela jasný příklad toho, jak změna právní materie nikterak nemění naukový pohled. CIC/1917 v již zmiňovaném kán. 2335 výslovně hovoří o trestu exkomunikace pro zednáře, čemuž však v novém kodexu neodpoví-

dá žádné ustanovení. Jako jasná známka toho, že tím není nikterak dotčena nauka Církve a morální dopad, byla vydána *Declaratio de associationibus massonicis* (Prohlášení o zednářských společnostech) vydaná kongregací pro nauku víry dne 26. listopadu 1983 (v jasné souvislosti s nabytím účinnosti CIC/1983, jež nastalo 27. listopadu 1983), následně dokument téže kongregace *Inconciabilità tra la fede cristiana e massoneria – Riflessioni un anno dalla Dichiarazione della Congregazione per la Dottrina della Fede* (Neslučitelnost mezi křesťanskou vírou a zednářstvím – Zamyšlení po roce od vydání Deklarace Kongregace pro nauku víry) 11. března 1985 – jasně se tak deklaruje morální nepřipustnost zednářství pro katolíka a její důsledky pro svátostný život.

Odpověď dává morální teologie

Souhrnně řečeno: odpověď na otázku, zda katolík a zároveň člen či volič komunistické strany může přistupovat ke svátostem, dává zásadně morální teologie, nikoli církevní právo. Z ustanovení CIC/1983 však vyplývá, že pokud by se u něj již jednalo o odpad od víry, nastala by samočinná exkomunikace stanovená v kán. 1364, což znamená také zákaz přijímat svátosti; a pokud by mu příslušná církevní autorita udělila dle ustanovení kán. 1374 trest interdiktů, pak by také nesměl přijímat svátosti, a pokud by podle téhož kánonu udělila spravedlivý trest, záleželo by na tom, o jaký trest by se jednalo.

*fr. Damián Němec OP
(mezititulky redakce)*

¹ Pro úplnost je dobré připomenout, že členství a činovnictví v proticírkevních spolicích jsou zakotveny v CIC/1983 jako trestný čin, a to v kán. 1374: „Kdo se stane členem sdružení, které brojí proti církvi, ať je potrestán spravedlivým trestem; kdo takové sdružení podporuje nebo řídí, ať je potrestán interdikttem.“

Na rozdíl od CIC/1917 se tu jedná jednak o mírnější tresty (ne exkomunikaci), především však nejde o samočinné tresty (nastávající samotným spácháním skutku), ale tresty udělené – vznikají až rozhodnutím příslušné církevní autority.

ÚVOD DO FILOSOFIE

Problémové souvislosti a ohniska napětí filosofického tématu

Člověk byl stvořen jako myslící bytost, byl obdarován rozumem. Tento dar je však třeba rozvíjet a kultivovat – jediné správné myšlení dovádí člověka k pravdě. Filosofie, „touha po moudrosti“, je však v dnešním světě spíše přehlížena či dokonce znevažována. Jako malý příspěvek k podpoře správného myšlení otiskujeme na pokračování Úvod do filosofie, studijní materiál vzdělávací společnosti Academia Bohemica.

3. Rozhodne to stát

Předložení problémových souvislostí filosofie je soustředěno na etický spor o to, které hodnoty by měli být v lidském životě přednostně sledovány, preferovány. Je to spor o tradiční mravní zákon. Otázka zní: Odpovídají hodnoty, ke kterým tento zákon vede, reálnému životu? Má být úsilí o vnitřní sebekázeň, o spravedlnost, o aktivní odporování zlu opravdu jádrem životní motivace? Viděli jsme, že některé teoretické kontexty zakládají a přihrávají alternativu: zákon pohodového užívání. Jiné takové kontexty zase od základu zpochybňují, že by se dal nějaký univerzální zákon dobrého života vůbec poznat a legitimně ordinovat. Obě tyto alternativní linie teoretických souvislostí se svým etickým vyústěním zásadně oponují tradiční koncepci obecného zákona dobrého života. Obě se také sbíhají v tak zvané postmoralistní, individualisticky sebestředné kultuře. Můžeme si tento spor konkretizovat pro někoho možná ještě drsně formulovanou otázkou:

- Proč bychom neměli vraždit, když by nám to přineslo životně významné zvýhodnění či dosažení relevantních cílů?

Obě formy egoistického individualismu (jak jsme je sledovali i s jejich teoretickým pozadím) samy ze sebe odůvodnění obecného zákazu vraždy nenabízejí. Logika hédonismu i logika mravního relativismu naopak vraždu konzistentně připouštějí. Zvykli jsme si tento problém svěřovat státní autoritě, zákonodárci ho ošetří.

Svévole mocných

Státní moc zakazuje vraždy ze společensko-pragmatických důvodů a obvykle to funguje. Tato mocenská pojistka ovšem není spolehlivá. Záleží totiž na tom, kdo zrovna vládne. Jestli se státní moc příliš prožívá, jestli po ní vládcí prahnou, nebo chtějí lidstvo obšťastnit nějakou progresivní utopií, pak svůj

pragmatismus hravě přeměrují k mocensky určeným cílům a nebudou si brát servítky. Povede-li vražda k udržení či posílení moci, nebo dokonce k zájmu zítřků, pak nebudou vidět jediný důvod, proč by se měli vraždy jakožto účinného prostředku zříci. Takto viděl privilegia vládců třeba Machiavelli.

Koncepce právního pozitivismu

Existují ale i méně prvoplánové, sofistickovanější způsoby, jak legalizovat vraždu v zájmu moci. Právní pozitivisté jsou přesvědčeni, že právní ustanovení nepodléhají nějakým vyšším, mravním normám. Co stanoví státní moc je prostě závazné a neexistuje vůči tomu žádné odvolání – třeba ke svědomí a jeho rozlišení toho, co je a není spravedlivé. Mluvit o nespravedlivém právním ustanovení, nedává podle těchto pozitivistů žádný smysl. Neexistuje žádné měřítko spravedlnosti, které by leželo vně psaného zákona. Spravedlnost a právní ustanovení je totéž. Proto také neexistuje žádné uzákonění zločinů; zločin je vymezen pouze vůli zákonodárce. Významný teoretik právních pozitivistů, H. Kelsen, říkal, že se nám to sice může nelíbit, ale právo za nacistů bylo prostě právem. Proti tomu jsou tak zvaná lidská práva cárem papíru. Poslední instancí spravedlnosti je takto vůle mocných. Co tedy v rámci právního pozitivismu brání mocným, aby ve vlastním zájmu a s vědomím legality nevydávali takové předpisy, které by umožňovali beztrápnou likvidaci nepohodlných.

Právní pozitivismus nachází své filosofické odůvodnění v empirismu a v následném agnostickém přesvědčení o tom, že otázka mravních norem je neempirická a proto racionálně neřešitelná. Právní pozitivisté jsou tedy na straně přísné vědy – tak jak ji oni chápou. Toto vědomí posiluje i jejich sebevědomí, s nímž svou představu o zdroji rozlišování dobrého a zlého v lidském jednání prosazují.

Hegeliánský kolektivismus

Na samý vrchol lidského života však instaloval státní moc Hegel. V předcho-

zí lekci jsme viděli, že absolutní nadřazenost státu nad jedincem dávala smysl v rámci Hegelova ontologického systému. V tomto systému se na skutečnost pohlíží jako na jeden Celek, v němž vše ostatní, včetně lidských osob, je jen nějakou jeho částí; ta je ve všech ohledech podřízena Celku a jeho zákonitostem. U Hegela je tím Celkem absolutní Duch ve vývoji, u materialistů Hmota ve vývoji. Vždycky je však takový Celek víc, než jeho část.

U člověka se tato podřazenost bezprostředně uskutečňuje vztahem ke společenským celkům, jejichž pouhou částí lidský jedinec v tomto modelu je. Fungující společnosti vyžadují vpsledku nějakou státní organizaci a státní řízení. V kolektivistickém začlenění lidského jedince je ovšem moc státu nad ním enormně posílena. Ve srovnání s egoistickým individualismem předchozích koncepcí je tady člověku umožněno jakési neegoistické sebezpekočení k vyšším cílům, než je privátní štěstí a vlastní sebeuspokojování. Kolektivistická mentalita v člověku oživuje smysl pro nasazení až sebeobětování ve jménu možná skutečného, ale bohužel i jen domnělého, utopicky konstruovaného blaha Celku. Tyto cíle, jakož i prostředky k jejich dosažení určují v konceptu podstatně nadřazenosti státní moci ti, kdo ji mají.

Vražda není vražda?

Jestliže se tedy pouhý jedinec neangažuje, jestliže dokonce vzdoruje, či sabotuje kolektivní úsilí pod taktovkou státní moci, proč by neměl být odstraněn? Vždyť si to žádá blaho strany, třídy, rasy, společnosti, či dokonce blaho samotného Lidstva, Dějin, Planety, Kosmu, Bytí. To už je vážné. Malicherné mravní ohledy, vzaté z jiných myšlenkových kontextů, tady musí jít stranou. Likvidaci nepohodlných bychom ani neměli nazývat vražděním, vždyť se bytostně provinili, právě tím odporem vůli mocných – dějinně povolovaných.

Při pohledu na tyto řady učených souvislostí se vnucuje otázka, jestli existuje aspoň jeden konzistentní, dobře založe-

NA ZÁVĚR

ný etický systém, který by dokázal přesvědčivě zdůvodnit, že vražda je sama ze své povahy zločinem. Asi by musel mít pozitivnější výklad poznání a pestřejší ontologii. Z toho by zřejmě vyplynuly i jiné výkladové možnosti antropologických reflexí lidského bytí.

Shrnutí

- Jeden z velkých praktických problémů filosofie, k jehož řešení hledají filosofové předpoklady ve svých hlavních teoretických disciplínách, je otázka obecného zákona neegoisticky vedeného života, který přesahuje ráh právních ustanovení jako jim nadřazený princip a měřítko.
- Hédonické popírání takového mravního zákona se opírá jednak o materialistické pojetí člověka, jednak o empiristický výklad lidského myšlení. V materialismu je člověk chápán jako pouhý organismus, v empirismu je přemýšlení o realitě omezeno empirická fakta. Mravní zákon však není zákonem těla a také nevyjadřuje je to, co je, nýbrž neempirické „co má být“.

- Relativistické popírání obecně platného mravního zákona zase vychází z negace základních hodnot myšlení, jakými jsou pravda, objektivita, jistota, obecnost.

- Obě tyto alternativy mravního zákona vytvářejí prostor pro kulturu egoistického individualismu. V něm si jedinec podle svého emočního ladění sám určuje, co je pro něj objektivně správné, co ho zlidštuje. U každého je to něco jiného.

- V protějšku k těmto formám etického individualismu stojí kolektivistické řešení problému mravnosti. Normy správnosti určí vůle mocných.

- Jestliže bychom od etiky očekávali aspoň to, že podá důvod pro obecný mravní zákaz vraždění, pak sledované směry toto očekávání naplnit nemohou. Je v nich naopak zakódováno, že za určitých okolností je vražda mravně přípustná.

Otázky k promyšlení

- Spojování hédoniků s egoismem a materialistů s hédonismem neodpovídá skutečnosti. Zkušenost naopak ukazuje, že mnozí hédonici jsou schopni ne-

zištnosti a mnozí materialisté jsou vším možným, jen ne hédoniky. V textu jsou naznačeny jen papírové souvislosti; praxe je jiná.

- Když se lidé přiklání k nějaké životní filosofii, když si osvojují etické názory a mravní postoje, nepotřebují k tomu přece žádné abstraktní ontologicko-gnoseologické teorie; praxe je zase jiná.

- K nahlédnutí historicko-kulturní podmíněnosti mravních norem také není potřebná nějaká zásadní popírání pravdy. Když popírám obecnou morálku, která by vládla všem lidem a dějinám, nemusím být hned obětí radikální skepse.

- Každý člověk je svým způsobem egoistou. Egoistické zaměření na sebe je člověku přirozené. Kultura sebestředného individualismu je tedy také v pořádku. Nemusí být diskreditována poukazem na přípustnost vraždy. Tu vyloučí pragmatisko-právní ošetření.

Jiří Fuchs

studijní materiál Academia Bohemica
www.academia-bohemica.org
pokračování v příštím čísle

Liturgická čtení

23. 11. Neděle	Ez 34,11–12.15–17, Žl 23, 1 Kor 15,20–26.28, Mt 25,31–46 <i>Slavnost Ježíše Krista Krále</i>	27. 11. Čtvrtek	Zj 18,1–2.21–23; 19,1–3.9a, Žl 100, Lk 21,20–28 <i>sv. Virgíl</i>
24. 11. Pondělí	Zj 14,1–3.4b–5, Žl 24, Lk 21,1–4 <i>sv. Ondřej Dung-Lac a druho</i>	28. 11. Pátek	Zj 20,1–4.11 – 21,2, Žl 84, Lk 21,29–33 <i>sv. Mansuet (Miloslav)</i>
25. 11. Úterý	Zj 14,14–20, Žl 96, Lk 21,5–11 <i>sv. Kateřina Alexandrijská</i>	29. 11. Sobota	Zj 22,1–7, Žl 95, Lk 21,34–36 <i>sv. Saturnin</i>
26. 11. Středa	Zj 15,1–4, Žl 98, Lk 21,12–19 <i>sv. Silvestr</i>		
30. 11. Neděle	Iz 63,16b–17.19b; 64,2b–7, Žl 80, 1 Kor 1,3–9, Mk 13,33–37 <i>1. neděle adventní</i>	4. 12. Čtvrtek	Iz 26,1–6, Žl 118, Mt 7,21.24–27 <i>sv. Jan Damašský</i>
1. 12. Pondělí	Iz 2,1–5, Žl 122, Mt 8,5–11 <i>sv. Edmund Kampián</i>	5. 12. Pátek	Iz 29,17–24, Žl 27, Mt 9,27–31 <i>sv. Sába</i>
2. 12. Úterý	Iz 11,1–10, Žl 72, Lk 10,21–24 <i>sv. Bibiána</i>	6. 12. Sobota	Iz 30,19–21.23–26, Žl 147, Mt 9,35 – 10,1.5–8 <i>sv. Mikuláš</i>
3. 12. Středa	Iz 25,6–10a, Žl 23, Mt 15,29–37 <i>sv. František Xaverský</i>		

RC MONITOR — zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.